

OSNOVNE CRTE HRVATSKIH SVETACA I SVETAČKIH KANDIDATA

O. Hrvat in Gabrijel JURISIĆ, OFM

1. Svetost, sveci u Crkvi

Za jedne ljude sveci su legende i španjolska sela, priče i bajke, nešto kao mitologija grčka, rimska, slavenska ili bilo koja, za druge to je kalendarski popis pomalo nejasnih i gotovo beznačajnih imena, za treće su svetački blagdani zgrade kada se dobro jede i pije, igra i zabavlja, a oni tzv. »bolji kršćani« smatraju da su sveci neki automati i posebna vrsta samoposluživanja: kad ti nešto treba, pokucaš, zamoliš, eventualno platiš i — dobiješ. Zato svece neki smatraju čudotvorcima koji liječe bolesti i izvode nemoguće podvige. Neki opet o svecima misle da su to mizantropi, čudni isposnici i pokornici koji mrze i progone svoje tijelo i toliko su pobjegli od svijeta da su postali antipodi normalnog života.

Ima ljudi koji u svecima vide zanesenjake, umjetnike i pjesnike, pisce i znanstvenike, filozofe ili socijalne radnike i društvene reformatore koji su u pojedinim vremenima »okrenuli svijet naopako«. Neki opet u svecima vide utemeljitelje redova i družba, koji su za sobom povukli muževe i žene i oduševili ih za pojedine, čak i herojske, podvige.

Međutim, sve to nisu sveci i sve to nije svetost. To su samo neke manifestacije i angažmani pojedinih svetaca, to je ljuska i oklop, to je vanjski izraz silnoga dinamizma u svecima i punine nutarnjeg života i povezanosti s Bogom, ali to nije izvor topline, srž i jezgra svetosti.

Što su onda sveci? Sveci su drugo izdanje Krista, sveci su ljudi kao i mi, ali su uspjeli, potpomognuti milošću, izgraditi i kao ljudi vrhunac ljudskosti i čovječnosti. Oni su snažne duhovne osobe, koji su svoje biće ugradili u samoga Boga, i stoga okupljaju male, obične ljude i oduševljavaju ih za herojske podvige. Oni su skorup, elita i najbolji dio čovječanstva. Sveci su ljudi koji nisu krštenjem formalno, nego stvarno obukli Krista, postali drugi Kristi sudjelujući u njegovim patnjama, u izgradnji boljega svijeta i pobjedi dobra, živeći na ovom svijetu božanskim životom, dozrijevajući za onaj vječni dan uskrsnuća i pobjede.

Sveci su najveće veličine svijeta, oni su utjelovljena dobrota, blagost, strpljivost, milosrđe, susretljivost, dobrohotnost, sebedarje — u

jednu riječ: LJUBAV. A sjetimo se da je apostol Ivan napisao nadahnutu riječ: »Bog je ljubav!« (1 Iv 4,8). Dakle, sveci su utjelovljena ljubav, tj. Bog, odnosno utjelovljena i konkretna Božja ljubav među nama.

Od postanka svijeta bilo je svetaca i bit će ih do sudnjega dana. Bilo ih je u svim vremenima, kulturama i civilizacijama, u svim društvima i društvenim uređenjima, u svim staležima i slojevima društva. Ali je sasvim jasno i prirodno da ih najviše ima, da su najbrojniji i najvidljiviji u Kristovoj Crkvi, jer ona po svojoj prirodi, ustrojstvu i cilju rađa svece. To je Krist jasno kazao: »Budite savršeni kao što je savršen vaš nebeski Otac« (Mt 5,48). Njegova je riječ samo potvrda starozavjetne poruke: »Budite sveti jer sam ja svet ja, Bog vaš!« (Lev 19, 2; 20,26). Zato je i Pavao mogao pisati prvim kršćanskim zajednicama: »Pozdravljaju vas svi sveti« (2 Kor 13,12; Fil 4,22), »Pozdravite sve svete« (Hbr 13,24), tj. sve članove kršćanske zajednice. S pravom je, dakle, tumačeći Bergsonovu riječ da je svijet zapravo stroj za pravljene bogova, ustvrdio Jean Guittton da je ovaj svijet hagiodrom.¹ A zar nam nije rečeno u psalmu: »Ja rekoh: Bogovi ste!« (Ps 81,6).

Uzor i tip svih svetaca je Isus Krist. On je dijete i odrastao, odgojanik i odgojitelj, član obitelji i beskućnik, slavljen od mnoštva i prognanik, radnik i učitelj naroda, sluga svima i vođa, svećenik i žrtva, molitelj i propovjednik, čudotvorac i opslužitelj zakona, poslušan do smrti na križu i osporavatelj, tužitelj i tužen, sudac i odvjetnik, osuđenik u društvu s razbojnicima, spreman opraštati i obješen na križ, mrtav i konačno uskrsli pobjednik.

Sve to susrećemo u povijesti svijeta i Crkve, sve to vidimo svaki dan u obitelji, školi, uredu, tvornici, javnom i privatnom životu... Ne prestano susrećemo nova izdanja uvijek živoga, aktualnoga, stalno prisutnog Krista.

2. Naši sveci

Kad sve to imamo pred očima moramo se sjetiti da smo i mi Hrvati već preko 13 stoljeća u krugu evropskih naroda, kulturnih, civiliziranih. Uđosmo u taj krug krštenjem. Imamo kao rijetko tko i kameno svjedočanstvo svoga krštenja — krstionicu kneza Višeslava (oko 800 g.), nacionalni i religiozni dragulj, svetinju i ponos. Nađena je u prijestolnici hrvatskih kraljeva u Ninu, koji je nedavno proslavio 900. obljetnicu povelje kralja Petra Krešimira IV, u kojoj naš kralj naziva Jadran »našim hrvatskim morem«.² Mlečani krstionicu odnesoše u svoj grad, a danas se nalazi u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika u gradu pod Marjanom.

Od tih davnih vremena Hrvati su uvijek bili dostojni i vjerni sinovi Kristove Crkve. Kroz svoju burnu povijest prolili su more mučeničke krvi za »krst časni i slobodu zlatnu«. Hrvatski je narod dao čovječanstvu i Crkvi tolike znanstvene radnike, filozofe, pisce, pjesnike, graditelje, kipare, slikare i one brojne bezimene heroje ljudskosti i kršćanske ljubavi. Nemoguće bi bilo izbrojiti sve velike i zaslužne sinove i

¹ Jean Guittton, *Sto vjerujem*, Zagreb 1972, 81.

² Kralj Petar Krešimir IV. u povelji kojom poklanja otok Maon samostanu sv. Krševana u Zadru, *Diplomatički zbornik, I*, Zagreb 1967, 133.

kćeri ovoga naroda koga papa hvali radi »njegove vjernosti i najkršćanskije odanosti«,³ koje naziva »osobitim sinovima svete Crkve«^{3a} i »obrambenim zidinama kršćanstva«.⁴ S pravom, dakle, možemo biti ponosni na svoju prošlost i svoje prede i kao ljudi i kao kršćani.

U toj i takvoj Hrvatskoj bilo je i ima svetaca. »Mi smo djeca svetaca« (Tob 2,18). Hrvatska majka rađala je i rađa svece još i danas. To je nepobitna činjenica. Jednoga ćemo dana u nebeskoj slavi vidjeti kakvo i koliko je cvijeće svetosti niklo i procvjetalo u perivoju lijepe naše Domovine.

Drugi vat. sabor naglašava kako je uputno da u kalendaru opće Crkve budu sveci koji imaju osobito značenje za cijelu Crkvu. Ostale Božje ugodnike nek slave mjesne Crkve, jer su ti ljudi u mjesnim crkvama živjeli i radili, pa im se i spomen u njima bolje sačuvao.⁵

Zato je uputno da se ovdje pozabavimo s našim svecima, cvijećem iz Hrvatske Crkve.

Kad jedna mjesna Crkva rađa i daje svece iz svoje sredine, onda je to bez sumnje znak i dokaz da je dorašla i dozrela, da se odazvala Kristovu pozivu, i da je u njoj kršćanstvo živo i plodno.

Stoga je na mjestu pitanje: što je sa svetima u Hrvatskoj Crkvi?

Svetaca imamo i nemamo. Često se čuje da imamo samo jednoga kanoniziranog Sveca. Dalo bi se na dugo i široko iznositi razloge zašto nemamo više kanoniziranih svetaca (propast narodne dinastije i gubljenje državne samostalnosti svakako je jedan od razloga, stoljetna podijeljenost hrvatskog naroda na tri moćne državne tvorevine: Veneciju, Budim—Beč i Carigrad, osmanlijski prodor i stalno krvarenje, uglavnom nenarodna hijerarhija u HC — često podložna dvorskim intrigama i interesima, preveliko poštivanje tuđega, međusobne borbe i zavisti, nedovoljno samopouzdanje i nepoštivanje svojih vrednota...).

Uza sve to Hrvatska je puna svetaca.⁶ I toga moramo biti svjesni. Kažu da se početkom ovoga stoljeća među studentima-teolozima u Rimu zbilo i ovo. Strani su se studenti htjeli narugati jednome našem bosanskom franjevcu kako iz naših krajeva nema svetaca. On se nasmijao i ovako odgovorio: »U Martirologiju su pobrojani sveci i gradovi iz raznih zemalja. Ali svi se slažemo da to nisu svi sveci. Dok smo se mi borili za slobodu kršćanske Evrope i krv lili, vi ste svoje svece popisivali i kanonizirali. Mi za to nismo imali vremena. I kad je Crkva odredila da se svaki dan na kraju čitanja Martirologija nadoda: 'Et alibi aliorum plurimorum'... U drugim mjestima danas se sjećamo mnogih svetih mučenika, ispovjedalaca i djevice', onda je to odredila

³ Papa Ivan VIII. u pismu knezu Branimiru god. 880, usp. n. dj. 18.

^{3a} Papa Ivan X kralju Tomislavu god. 925, usp. n. dj. 34.

⁴ »Antemurale christianitatis« najprije je nazvan grad Edesa u Mezopotamiji, jer je do svoga pada (1143) za cijelo kršćanstvo bila osobiti branik. Tako ju je nazvao sv. Bernard iz Clairvauxa. Kasnije je i Hrvatska tako nazvana. Nije jasno da li ju je tako prvi nazvao Krsto Frankopan Tržački u pismu papi Hadrijanu VI, ili papa Lav X. god. 1519. Usp. *Hrvatska enciklopedija*, I, Zagreb 1941, 469.

⁵ Konstitucija o sv. liturgiji »Sacrosanctum concilium«, br. 11.

⁶ O našim svetim ljudima pisalo se dosta. Bio bi vrlo vrijedan posao izraditi bibliografiju o hrvatskim svecima i sveticama (u širem smislu riječi). Ovdje navodim samo dva dosada najopširnija i najvažnija rada: Dragutin Nežić, *Laudemus viros gloriosos* (Ugodnici Božji hrvatske zemlje), *Croatia sacra*, XI-XII/1943, 20—21, 56—77; i Karlo Jurišić, *Katalog hrvatskih Božjih ugodnika, Nikola Tavelić prvi hrvatski svetac*, Zagreb 1971, izd. »Kršćanska sadašnjost«, 204—217.

⁷ »Et alibi aliorum plurimorum sanctorum Martyrum, et Confessorum, atque sanctorum Virginum.« Usp. *Martyrologium Romano-Seraphicum*... editio typica, Romae 1953, str. 40, br. 20.

radi nas i naših svetaca. Vaši su pobrojani, a naši su oni: alibi aliorum plurimorum...».

Ne mora ta anegdota biti istinita, ali je u njoj naglašena povijesna realnost o hrvatskoj svetosti.

Kad se o svetosti govori onda je na mjestu i pitanje: čiji su *sveci koji su živjeli na našem teritoriju prije dolaska Hrvata?*

Ako Francuzi smatraju sv. Martina, biskupa u Toursu, svojim (a rođen je u Panoniji, dakle gotovo naš!), a Rimljani Židove i doseljenike sv. Petra i Pavla također svojim, onda je sasvim jasno da su i sveci s hrvatskog teritorija, koji su živjeli prije dolaska Hrvata, svakako naši. Tko će reći da sv. Duje nije splitski? Možemo li zamisliti Split bez sv. Duje?! Zar sv. Kvirin nije sisački? Itd.

Takvih svetaca i svetica, uglavnom mučenika iz vremena prije dolaska Hrvata u ove naše krajeve, ima oko 40. Međutim, o njima danas nećemo govoriti.

Postoje i *sveci koji su živjeli u doba narodnih vladara* i to u djelomično pohrvaćenim jadranskim gradovima? Sjetimo se sv. Ivana Trogirskoga ili Gaudencija Osorskog? Je li u njima bilo hrvatske krvi, teško je reći. Mjesne crkve su ih proglasile svetima prema ondašnjim običajima. I oni su naši. Ima ih oko 20. Međutim, ni o njima nećemo govoriti.

Ima i *svetaca koji su djelovali u našim krajevima jedno dulje ili kraće vrijeme*, ili su ovdje u nas bili u kojoj posebnoj misiji, ili se kraće zadržali. Sjetimo se samo sv. Franje Asiškoga,⁸ sv. Jakova Markijskoga,⁹ ili sv. Ivana Kapistrana¹⁰ (grob mu je u Iloku. Umro je od kuge poslije pobjede nad Turcima pod Beogradom 1456.). I takvih je bilo oko 20, ali ni o njima nećemo posebno govoriti.

Ovdje ćemo se zadržati samo na *svecima hrvatske krvi*.

3. Kategorizacija

Budući da je nemoguće u ovako kratkom vremenu govoriti o svima i iznositi podatke o pojedincima, pokušat ću ih svrstati i grupirati u nekoliko karakterističnih skupina.

Tako ćemo dobiti lakši uvid i pregled oko 300 hrvatskih Božjih ugodnika, muškaraca i žena, za koje imamo pisane i druge dokumente o njihovu svetom životu i radu.¹¹ Dakle, podijelit ćemo ih u nekoliko razreda:

a) Crkveno pravo pozna podjelu prema *stupnju javnoga štovanja* koje je pojedinom svecu Crkva odobrila. Prema toj podjeli imamo:

sveti — sancti: jedan

blaženi — beati: šest

časni sluge Božji — venerabiles: dva

sluge Božje — servi Dei: šest

umrli na glasu svetosti — in fama sanctitatis: oko 280.

⁸ Dominik Mandić, *Boravak sv. Franje Asiškoga u hrvatskim krajevima*, *Nova revija*, V/1926, 3—4, 223—229.

⁹ L. da Clary — G. G. Guzzo, *Aureola serafica*, VI, Venezia 1962, 209—216.

¹⁰ Usp. Giovanni Hofer, *Giovanni da Capestrano*, L'Aquila 1955, 635—694.

¹¹ v. Bilješku br. 6.

b) Zanimljiva je podjela na *muškarce i žene*:

muškaraca: oko 260

žena: oko 40

c) upada u oči da je vrlo *malo svjetovnjaka, a da su uglavnom klerici* u širem smislu te riječi. Ako ih tako podijelimo, imamo slijedeću sliku:

biskupa 12

svećenika i klerika 15

redovnika i redovnika-svećenika oko 180

redovnica 30

svjetovnjaka (laika) 6

Dakle, veći dio Božjega naroda gotovo i nije registriran. Naglašen je klerički i redovnički dio Crkve.

d) Pokušamo li ih podijeliti *kako ih dijeli Misal i Časoslov*, zapaziti ćemo da je *najviše mučenika*, odnosno oko 190 ili 67 %. Značajno je za naš hrvatski narod da nas u svetačkom krugu najbrojnije zastupaju mučenici. Nije stoga čudno da je i prvi hrvatski kanonizirani svetac:

— *mučenik*: sv. Nikola Tavelić

— *biskupi, provincijali i kanonici*:

bl. Augustin Kažotić, bl. Marko Križevčanin, Josip Lang, Paulin Drašković, Nikola Ugrinović, Petar Zlojutrić-Soljanin, Pavao Zorčić, Martin Borković, Augustin Miletić, Fulgencije Carev, Alojzije Stepinac, Matej Bošnjak, Bonifacije Putinković, Ambrozije Rćanin, Jeronim Filipović, Ivan Klešković, Serafin Gurić, Matija Stepinac, Vendelin Vošnjak itd.

— *župnici, kapelani, klerici-studenti teologije*:

Ivanko iz Hraća, Luka iz Račica, Martin iz Mahuraca, Juraj Oplanić, Jakov iz Tršća, Vid iz Mira, Ivan Keglević, Bonaventura Brkljačić, Pavao Kolarić, Bernardin Tomašić, Ivan Buljević, Zvonko Benzija, Marijan Filković itd.

— *misionari, pučki propovjednici*:

sv. Nikola Tavelić, Nikola Ratkaj, Ivan Ratkaj, Juraj Mulić, Jakov Pletikosić, Josip Glumčević itd.

— *ispovjednici i odgojitelji i ekumenski radnici*:

Leopold Mandić, Ante Antić, Josip Lang, Alfons Talaja, Petar Bačić, Grgo Bučić itd.

— *osnovateljice družba*:

Ana Marović, Marica Stanković itd.

— *redovnice, djevice*:

bl. Hozana Kotorska, Anica Bošković, Marija Klara Linardović, Terezija Obuljen, Leopoldina Čović, Jula Ivanišević, Bernardeta Banja, Antonija Fabijan, Krizina Bojanc, Majka Klaudija itd.

- *kraljevi i kraljice:*
Zvonimir, Jelena, Katarina Kotromanić itd.
- *političari i vojnici:*
Eugen Kvaternik i dr.
- *pisci, pjesnici i glazbenici:*
Marko Marulić, Juraj Mulih, Petar Knežević, Anica Bošković itd.
- *profesori bogoslovlja i drugih znanosti:*
Toma Hrvat iz Vrane, Nikola Ogramić-Olovčić, Pavao Silov, Lovro Šitović, Jeronim Filipović, Augustin Miletić, Josip Glumčević, Stanko Petrov, Lujo Zloušić, Ivan Merz itd.
- *liturgijski radnici:*
bl. Augustin Kažotić, Ivan Merz itd.
- *pustinjaci:*
Ivan Hrvat, Martin Podsusedski, Benedikt itd.
- *gimnazijalci i sjemeništarci:*
Petar Barbarić, Karlo Katanušić itd.
- *pastirice i kućne pomoćnice:*
bl. Hozana Kotorska, Ivka Živalj itd.
- *učiteljice:*
Anka Bebić i dr.
- *studentice:*
Sonja Mudronja, Anđelka Bošnjak i dr.
- *radnici:*
Ivan Batura, Stjepan Sećak
i mnogi drugi.

Dakle, u svim zvanjima i svim društvenim slojevima u Hrvatskoj bilo je i ima svetaca, a *posebne su značajke hrvatskih svetaca: mučeništvo, redovništvo i svećeništvo.*

Ipak ovdje treba upozoriti da je svetost jednoga biskupa, svećenika, redovnika, redovnice mogla biti lakše zapažena i registrirana nego jedne dobre žene, radnika, ili bilo kojega čovjeka iz puka. Osim toga, svakako su kaptoli, redovničke zajednice i druge udruge bolje čuvale uspomenu na svoje svete članove, pa je zato relativno više poznatih svetih ljudi baš iz pojedinih zajednica. I ovdje bi trebalo za ove druge reći: »Et alibi aliorum . . .«.

4. Kratki biografski podaci

Živote i djelovanje oko 300 naših Božjih ugodnika o kojima imamo sigurne pisane podatke nije moguće ovdje donijeti, jer bi to zauzelo i previše prostora, a osim toga dobrim dijelom su već objavljeni u monografiji »Sveti Nikola Tavelić, prvi hrvatski svetac«. Zato ovdje donosimo samo kratke prikaze života svetih (sancti), blaženih (beati) i onih za koje se vodi postupak za proglašenje blaženih. Za ostale se nadam da će biti prigode iznijeti podatke drugom zgodom.

1. Sveti *Nikola Tavelić*, franjevac, svećenik, mučenik (Šibenik, 1340. — Jeruzalem, 14. 11. 1391.). Školovao se vjerojatno u Šibeniku, gdje je po svoj prilici i franjevcem postao. Bogoslovski studij završio u Zadru, Splitu, ili Senju, jer su u to doba u tim gradovima postojala filozofska i teološka učilišta. Oko 1365. g. zaređen je za svećenika. Kao franjevac pošao je u Bosansku vikariju i radio kao misionar punih 12 godina. U jesen 1383. g. pošao je u Palestinu, gdje je s Deodatom iz Ruticinija, Petrom iz Narbone i Stjepanom iz Cunea podnio mučeničku smrt 14. studenoga 1391. god. Slavljen je odmah nakon smrti u Šibeniku i u Franjevačkom redu. Papa Lav XIII. proglasio ga blaženim 6. 6. 1889. g. Između dva rata silno mu se raširilo štovanje. Papa Pavao VI. proglasio ga svetim 21. 6. 1970. god. u bazilici sv. Petra u prisustvu 20.000 Hrvata iz Domovine i svih strana svijeta. Već su tisuće vjernika i svećenika uputili molbu Biskupskoj konferenciji da sv. Nikolu proglasi prvim i glavnim zaštitnikom hrvatskog naroda i da se njegov blagdan svake godine slavi u Domovini i inozemstvu kao općenarodni blagdan.¹²

2. Blaženi *Augustin Kažotić*, dominikanac, biskup (Trogir, oko 1260. — Lucera u Italiji, 3. 8. 1323.). Vrlo mlad je ušao u Dominikanski red. Studirao je u Parizu. Bio je prijatelj pape Benedikta XI. koji ga je imenovao 1303. zagrebačkim biskupom. Pokazao se izvanredno radišnim: tri puta je održao biskupsku sinodu u svojoj biskupiji, reformirao liturgijske knjige, obilazio biskupiju u čestim pohodima, sudjelovao u radu Hrvatskoga sabora, bio na općem koncilu u Vienni. Kao poslanik našega episkopata otputovao 1318. g. u Avignon. Od kralja Karla Roberta osumnjičen nije se više mogao vratiti u Zagreb, pa je imenovan biskupom u talijanskom gradu Luceri (1322). Već je slijedeće godine umro i pokopan je u katedrali. Odmah je štovan kao svetac. Papa Klement XI. proglasio ga blaženim 4. 4. 1702. Sad se radi na njegovoj ekvipolentnoj kanonizaciji.¹³

¹² Antonius Crnica, *Historico-iuridica dilucidatio vitae . . . b. Nicolai Tavelić*, Romae 1958, XXX + 308; Dominicus Mandić, *Documenta . . . b. Nicolai Tavelić . . .*, Romae 1958, X + 127; Basilio Pandžić, *Životni put Nikole Tavelića*, Rim 1970, 24, *Nikola Tavelić prvi hrvatski svetac*, izd. »Kršćanska sadašnjost«, Zagreb 1971, 218 (u bakrotisku 112, u boji 11, pregredni kartoni 4, u tekstu 120 klišēja); Hrvatinić Gabrijel Jurišić, *Tavelićeva prisutnost*, Zagreb 1972, 100. (Tu se nalazi obilna bibliografija od preko tisuću jedinica na raznim jezicima).

— *Tavelić*, časopis prvoga hrvatskog sveca, dvomjesečnik, Šibenik, Kačićeva 11.

¹³ Dragutin Nežić, *Tri sveta pastira, Zbornik zagrebačke biskupije, 1094—1944*, Zagreb 1944, 445—470; *Bibliotheca sanctorum*, I, Istituto Giovanni XXIII della Pontificia Università Lateranense, Rim 1961, 428; Alfred Ciampi, *Blaženi Augustin Kažotić*, Split-Trogir, 1959, 196; Petar Grgec, *Blaženi Augustin Kažotić i njegovo doba*, Zagreb 1963, 216.

— *Blaženi Augustin Kažotić*, Vjesnik za širenje štovanja i kanonizaciju, Zagreb, Kaptol 27.

3. Blaženi *Jakov Zadrani*, franjevac (Zadar, oko 1400.— Bitetto kraj Barija u Italiji, 24. 4. 1490.). Mlad je stupio u Franjevački red u samostanu sv. Franje u Zadru. Nije bio svećenik. Jednom je pratio kustosa (zamjenika provincijala) provincije na generalni kapitul Reda i tako ostao u Italiji. Živio je u raznim samostanima provincije sv. Nikole. Blaženim ga je proglasio 29. 12. 1700. god. papa Klement XI. Blagdan 27. travnja.¹⁴

4. Blaženi *Gracija Muljanin*, augustinac (Muo u Boki Kotorskoj, 27. 11. 1438. — Venecija, 9. XI. 1508.). Dijete siromašne ribarske obitelji. I sam se bavio ribarenjem, a kasnije plovi kao pomorac. Godine 1468. stiže u Veneciju. Potaknut propovijedima augustinca bl. Šimuna iz Camerina postaje i sam augustinac na brdu Ortone nedaleko Padove. Nakon 15 godina ponovo dolazi u Veneciju na otočić sv. Kristoforo. Bio je izvanredno pobožan presv. Euharistiji. Puno se brinuo za siromahe i pomagao ih. Umro je 9. XI. 1509. u Veneciji. Poslije pada Napoleona augustinaci su napustili otočić i tijelo bl. Gracije darovali njegovu rodnom mjestu. Tako je 10. I. 1810. g. pohranjeno u mjesnoj crkvi. Papa Lav XIII. odobrio je njegovo štovanje 6. VI. 1889. godine.¹⁵

5. Blažena *Ozana Kotorska*, djevica, dominikanska trećoredica (Relezi, 25. XI. 1493. — Kotor, 27. IV. 1565.). Djetinjstvo je provela kao pastirica u rodnom selu. Kao djevojka spustila se u Kotor i bila kućna pomoćnica u obitelji Bucchia. Napokon je postala dominikanska trećoredica i vrlo strogo živjela u molitvi i pokori zatvorena u svojoj ćeliji. Odmah poslije smrti počeli su je štovati kao sveticu. Papa Pio XI. odobrio je njezino štovanje 21. XI 1927. godine. Tijelo joj se čuva u crkvi sv. Marije u Kotoru. Ona je prva naša žena proglašena blaženom.¹⁶

6. Blaženi *Marko Križevčanin*, svećenik, mučenik (Križevci, oko 1588. — Košice u Slovačkoj, 7. IX. 1619.). Studirao teologiju u Rimu, gdje se i sada može vidjeti njegov vlastoručni potpis: »Marcus Stephanus Crisinus Croata Diocesis Zagrabiensis — Marko Stjepan Križevčanin, Hrvat zagrebačke biskupije«. Živio je i radio kao svećenik u Zagrebu i kasnije u Slovačkoj. Bio je i ostrogonski kanonik. Zajedno s dvojicom isusovaca Stjepanom Pongracem i Melkiorom Grodecem podnio je mučeništvo od kalvina. Svečano ih je proglasio blaženima 15. I. 1905. g. papa sv. Pio X. Tijelo mu se nalazi u uršulinskoj crkvi u Trnavi.¹⁷

7. Blaženi *Julijan iz Bala*, franjevac, svećenik (Bali, oko 1300. — 1349.). Roden je u Balima u Istri. Ušao u Franjevački red i postao sve-

¹⁴ Marin Oreb, *Zaslужni članovi Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevaca konventualaca od njezina postanka do naših dana*, Split 1973, 34—35.

¹⁵ Spirito Lazzarini da Perugia, *Vita del Beato Grazia da Cattaro*, Venezia 1643; Marc' Antonio Gregoriana, *Vita del B. Grazia da Cattaro*, Venezia 1802, 2. izd. Zara 1873; Ivo Matković, *Život i štovanje bl. Gracije*, Zagreb 1887, 2. izd. Split 1910; Stjepo Vukašinić, *Život blaženoga Gracije iz Mula u Boki Kotorskoj*, Kotor 1939, 67.

¹⁶ Ivo Matković, *Život blažene Hosanne Kotorkinje*, Zagreb 1888, 87; Niko Luković *Blažena Ozana Kotorska*, Zagreb 1928, 54, 2. izd. Kotor 1965; *Bibliotheca sanctorum*, IX Romae 1967, 1274—5.

¹⁷ K. Horvat, *Život bl. Marka Križevčanina mučenika*, Zagreb 1904; Miroslav Vanino, *Povijest Crkve katoličke*, Zagreb 1930, 165—172.

ćenik. Živio je u samostanu sv. Mihovila nedaleko Bala, koji su napustili kamaldoljani i preuzeli franjevci. Puno je hodao i propovijedao po istarskim selima i posebno se isticao u pomirivanju posvađenih. Tijelo mu se čuvalo u samostanskoj crkvi odakle je 1567. god. preneseno u župsku crkvu, gdje mu se stalno iskazivalo štovanje. Papa sv. Pio X. potvrdio je njegov kult.¹⁸

8. *Oton iz Pule*, franjevac, (Pula, ? — 1241.). Rođen je u Puli, gdje je i franjevcem postao. Umro je na glasu svetosti i štovan u cijeloj pulskoj biskupiji. Posebno mu se pripisuju mnoga ozdravljenja. Zapisan je u mnogim knjigama i martirologijima kao svetac i čudotvorac. Kad su Francuzi dokinuli samostan sv. Franje u Puli 1805. god. prenesene su njegove kosti u katedralu. Od 1938. god. opet se štuje u crkvi sv. Franje. Novi je kovčeg napravljen 1972. god. u koji su preneseni njegove ostaci i smješteni u pokrajnoj apsidi. Radi se na odobrenju štovanja.¹⁹

9. *Katarina Kotromanić*, bosanska kraljica, 1424. — Rim, 25. X. 1478.). Kći hercega Stjepana i žena pretposljednega bosanskog kralja Stjepana Tomaša. Kad su Turci osvojili Bosnu (1463) sklonila se u Rim i tu živjela kao franjevačka trećoredica. Pokopana je u franjevačkoj crkvi Ara coeli, gdje se nalazi i nadgrobna ploča s njezinim likom i natpisom. U svojoj je oporuci ostavila bosansko kraljevstvo Svetoj Stolicu. U Franjevačkom martirologiju je zapisana kao blaženica.²⁰

10. *Nikola Bijanković*, biskup. (Split, 15. 8. 1645. — Makarska, 10. 8. 1730.). Kad je završio prve škole u rodnome gradu, teologiju je studirao u Loretu. Kao svećenik živio je i radio u Splitu. Bio je kanonik i osnovao Oratorij sv. Filipa Nerija. Kao makarski biskup revno je obilazio svoju biskupiju, koja je onda bila dijelom pod mletačkom, a dijelom pod turskom vlašću. I u Makarskoj je osnovao samostan za oratorijance. Preveo je »Naredbe« Stjepana Kozme i »Nauk krstjanski« od sv. Roberta Bellarmina. Pokopan je u makarskoj katedrali. Informativni biskupski postupak za proglašenje blaženim završen je 1881. god.²¹

11. *Simun Filipović*, franjevac, svećenik (Seona u Bosni, 30. 9. 1732. — Ripatransone, 9. 5. 1802.). Na krštenju je nazvan Filipom. Ušao u Franjevački red u Kraljevoj Sutjesci 1752. god. Bogosloviju je vjerojatno studirao u Budimu. Ređen je za svećenika u Osijeku 1758. god. Preko 20 godina bio je župnik i misionar po raznim bosanskim mjestima. U društvu provincijala A. Okića pošao je u Italiju 1782. god. i

¹⁸ Antonio M. da Vicenza, *Il Castello di Valle d'Istria e il B. Giuliano Cesarello*, Venezia 1871; Marin Oreb, *Slava franjevačke Istre*, Zagreb 1962, str. 160 i d.

¹⁹ Girolamo dal Gal, *B. Otona da Pola*, Padova 1941; Marin Oreb, *Blaženi Oton iz Pule*, Zagreb 1962.

²⁰ Fran Binički, *Katarina kraljica bosanska, Duhovni život*, XII/1940, 376—8; *Bibliotheca sanctorum*, III, 982; Bazilije Pandžić, *Bosanska kraljica Katarina, Zbornik u čast sv. Nikole Tavelića*, Rim 1970, 189—195.

²¹ Josip Lučić-Pavlović, *Kratko prikazanje života, kriposti... Nikole Bijankovića, biskupa makarskog...*, Mleci 1798; Franjo Francev, *Bijanković Nikola, Hrvatska enciklopedija*, II, Zagreb 194, 529; Rade Jerković, *Pastirski pohodi Nikole Bijankovića biskupa makarskog*, Sarajevo 1942; isti, *Nikola Bijanković biskup*, Teslić 1943; Milan Mikulić, *De vita et gestis Nicolai Bianković episcopi Makarskensis, Romae* 1964, 176.

nastanio se u samostanu Ripatransone te provodio osobit duhovni život. Umro je 9. 5. 1802. Njegov gvardijan fra Egidij poslao je bosanskom provincijalu opširan izvještaj o njegovu životu i smrti. Taj se izvještaj čuva u Kraljevoj Sutjesci. Tijelo mu je kasnije preneseno u katedralu. Davno je započeo postupak za njegovu beatifikaciju.²²

12. *Ana Marija Marović*, djeвица (Venecija, 7. 2. 1815. — 30. 10. 1887.). Roditelji su joj doselili u Veneciju iz Dobrote u Boki Kotorskoj. Bila je izvanredno sposobna i nadarena: slikala je, pisala pjesme, napisala i neke skladbe te objavila više djela duhovnog sadržaja, npr. »Mjesec lipanj«, »Razgovori o životu sv. Doroteje«, »Moralna pisma«, »Misli o ženskom odijevanju«, »Prava pobožnost« itd. Tiskom je objavila 12 knjiga u prozi i poeziji, a neka su joj djela ostala u rukopisu. God. 1864. osnovala je zavod za prihvaćanje propalih žena i djevojaka i posebnu redovničku družbu »Popraviteljica Srca Isusova i Marijina«. I sama je postala redovnica i sveto umrla 1887. God. 1932. njezine su moći prenesene s groblja sv. Mihovila u crkvu sestara njezine Družbe (s. Maria del Pianto). Vodi se postupak za proglašenje blaženom.²³

13. *Petar Barbarić*, srednjoškolac (Klobuk kraj Ljubuškoga, 19. 5. 1874. — Travnik, 15. 4. 1897.). Gimnazijalac nadbiskupske gimnazije u Travniku. Veseljak, nadaren, oduševljen svećeničkim zvanjem. Na smrtnoj postelji položio zavjete kao član Družbe Isusove. Tijelo mu je 1935. god. preneseno s mjesnog groblja u crkvu sv. Ante u Travniku. Vodi se postupak za proglašenje blaženim.²⁴

14. *Josip Lang*, zagrebački pomoćni biskup (Lepšić kraj Ivaničgrada, 25. 1. 1857. — Zagreb, 1. 11. 1924.). Osnovno obrazovanje stekao u Jastrebarskom, a srednje u Zagrebu. Filozofiju i teologiju studirao u Rimu. Svećenik je postao 1883. god. Najprije je radio kao kapelan u Zlataru, zatim kao duhovnik u bolnici i matičnoj kući milosrdnih sestara u Zagrebu, pa duhovnik i ravnatelj bogoslovske sjemeništa u Zagrebu. Bio je katedralni župnik i konačno zagrebački pomoćni biskup. Puno je propovijedao, ispovijedao i brinuo se za siromašne i bolesne. Umro je 1924. u Zagrebu i bio pokopan na Mirogoju, odakle je već slijedeće godine njegovo tijelo preneseno u crkvu sv. Marije. Vodi se postupak za proglašenje blaženim.²⁵

15. *Ivan Merz*, profesor (Banja Luka, 16. 12. 1896. — Zagreb, 10. 5. 1928.). Osnovno i srednje obrazovanje stekao u rodnom gradu. U Beču studirao romanistiku i germanistiku. Za vrijeme Prvoga svjetskog rata bio je časnik. Poslije rata nastavlja studij u Beču i Parizu. Doktorirao

²² Petar Grgec, *Casni sluga Božji fra Simun Filipović*, Sibenik 1939, 62.

²³ Niko Luković, *Ana Marija Marović — prikaz života i rada*, Kotor 1963.

²⁴ Ante Puntigam, *Petar Barbarić hrvatski uzor mladić*, Zagreb 1900, VIII + 205; 2. izd. Zagreb 1936; Josip Weissgerber, *Zvona Velike subote*, Zagreb 1967, 83; Josip Antolović, *Duhovni profil Petra Barbarića*, Zagreb 1968, 83; isti, *Svetost na djelu*, Zagreb 1969, 97; isti, *Devet vrlina Petra Barbarića*, Zagreb 1972, 68; isti, *Pod opancima u nebo*, Zagreb 1973, 269.

— *Bilten Petra Barbarića* (povremeno glasilo, ciklostil), Zagreb, Fratrovac 38.

²⁵ Stjepan Markulin, *Dr. Josip Lang*, Zagreb 1925, 96; H. Kürschner, *Zivotopis dr. Josipa Langa*, Zagreb 1923; Ante Katalinić, *Naš veliki Lang*, Zagreb 1970.

— *Vjesnik biskupa Langa* (povremeno glasilo, tisak), Zagreb, Kaptol 3.

je u Zagrebu na Filozofskom fakultetu iz francuskog jezika i književnosti. Radio je kao srednjoškolski profesor. Bio vrlo aktivan u organizacijama katoličke mladeži. Posebno je proučavao papinske enciklike. Jedan je od najvećih pobornika liturgijske obnove u nas. Čovjek duboke i praktične vjere, o čemu svjedoči i njegov dnevnik. Pokopan je na zagrebačkom groblju Mirogoju. Vodi se postupak za njegovo proglašenje blaženim.²⁶

16. *Vendelin Vošnjak*, franjevac, svećenik (Konovo u Sloveniji, 13. 11. 1861. — Zagreb, 18. 3. 1933.). Član Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda sa sjedištem u Zagrebu. Jedan od osnivača te provincije i prvi njezin provincijal. Cijeli je život proveo u Hrvatskoj i potpuno se posvetio novoosnovanoj provinciji. Čovjek sveta života i izvanrednih sposobnosti. Pokopan je na Mirogoju, odakle mu je tijelo preneseno 1970. god. u samostansku kapelu na Kaptolu. Vodi se postupak za proglašenje blaženim.²⁷

17. *Leopold Bogdan Mandić*, kapucin, svećenik (Herceg Novi 12. 5. 1866. — Padova, 30. 7. 1942.). Na krštenju nazvan Bogdan Ivan. Bio je u kapucinskom sjemeništu u Udinama i 1884. god. postao redovnikom pod imenom Leopold. Za svećenika je zaređen u Veneciji god. 1890. Obavljao je službu ispovjednika u raznim samostanima venecijanske provincije. God. 1889. postao je starješina samostana u Zadru. Neko je vrijeme bio i na Rijeci. Od 1906. god. živi u Padovi kao ispovjednik i neko vrijeme rektor filozofskog učilišta. Pri kraju Prvoga svjetskog rata zatočen je u južnoj Italiji, jer kao Hrvat nije htio primiti talijansko državljanstvo. Uz ispovijedanje glavna mu je briga bila jedinstvo svih kršćana, posebno kršćanskog Istoka. Tijelo mu se čuva u kapucinskoj crkvi u Padovi kamo hodočaste mnogi iz Italije i naše Domovine. Već je završen postupak za beatifikaciju, koja se očekuje u svetoj godini 1975.²⁸

18. *Majka Klauđija* (Jerina Boellein-Hrvat), uršulinka, djevoja (Đakovo, 17. 1. 1875. — Varaždin, 3. 2. 1952.). Mladost je provela u Zagrebu i tu susrela svetog ispovjednika biskupa J. Langa. Stupila je u samostan uršulinki u Varaždinu, gdje je kasnije bila dva puta glavarica. Bila je učiteljica novakinja i tajnica. Teško je oboljela. Žena žive vjere i pouzdanja u Boga. Puno je trpjela. Za nju je netko napisao da je postala apostol i žrtva. Vodi se postupak za beatifikaciju.²⁹

²⁶ Dragutin Kniewald, *Dr. Ivan Merz*, Zagreb 1932; Josip Vrbaneč, *Vitez Kristov dr. Ivan Merz*, Zagreb 1943, 254; Božidar Nagy, *Borac s bijelih planina Ivan Merz*, Zagreb 1971, 372; isti *Prijatelj mladih Ivan Merz*, Zagreb 1974, 129.

— *Ivan Merz* (povremeno glasilo, tisak), Zagreb, Vlaška 93, ili Palmotićevoa 31.

²⁷ Srećko Majstorović, *Život i rad o. Vendelina Vošnjaka*, Zagreb 1952, 143; isti, *Sluga Božji o. Vendelin Vošnjak franjevac*, Slavonski Brod 1967, 332; isti *Sluga Božji o. Vendelin*, Zagreb 1969.

²⁸ Petar iz Valdiporto, *Padre Leopold*, Rijeka 1959, 223; Pietro da Valdiporto, *Il servo di Dio P. Leopoldo da Castelnovo*, Padova 1960, 524; isti, *Životopis sluge Božjega o. Leopolda Mandića*, Zagreb 1963; E. Franceschini, *Padre Leopoldo da Castelnovo*, Padova 1966, 46.

— *Otac Leopold Mandić* (povremeno glasilo, tisak), Osijek, Bulevar JNA br. 41.

²⁹ Terezija Horvat-Mirjam Surjan-Anastazija Trobentar, *Dobra Majka Klauđija Boellein* (na otmotu: Pšenično zrno), Varaždin 1972, 78; *Majka Klauđija 1875—1972, Obnovljeni život*, XXVII/1972, 2, 193—199.

— *Dobra Majka Klauđija* (povremeno glasilo, ciklostil), Varaždin, Samostan Uršulinki, pp. 116.

19. Ante Antić, franjevac, svećenik (Šepurine kraj Šibenika, 16. 4. 1893. — Zagreb, 4. 3. 1965.). U Zatonu je proveo prvo djetinjstvo gdje je završio osnovnu školu. God. 1905. odlazi u franjevačko sjemenište u Sinj i završava gimnaziju. Franjevcem postaje na Visovcu 1911, a svećenik 1917. god. Gotovo cijeli život bio je magistar klerika u Makarskoj, Visovcu i Zagrebu. Bio je čovjek molitve, ispovjednik i duhovni vođa. Tijelo mu je s Mirogoja preneseno u kriptu Majke Božje Lurdske u Zagrebu 15. 12. 1970. god. Vodi se postupak za proglašenje blaženim.³⁰

5. Što za nas znače sveci? Što treba učiniti?

Već je rečeno da je postojanje svetaca u jednom narodu najbolji dokaz da je taj narod kršćanski zreo, da je ostvario Kristov poziv na svetost i da je to zapravo afirmacija mjesne i narodne Crkve u krugu kršćanskih naroda i kršćanskih crkava. Sveci su, dakle, ponos i dika Crkve i naroda.

Postojanje svetaca jača u narodu *svijest općinstva* svetih, našu povezanost s braćom i sestrama u onostranoj stvarnosti, a to je još jedan poticaj da naša vjera bude dublja i žarča. Osim toga sveci su uzori kršćanskoga života i rada, primjeri svjedočenja za Krista. Potiču nas da i mi svojim životom i radom svjedočimo za Gospodina u sredinama u kojima živimo. Svaki je svetac izuzetan i neponovljiv, kako je izuzetna i neponovljiva i svaka ljudska sudbina.

Ali je isto tako jasno da se i mi nalazimo kao i oni u stotinama sličnih životnih situacija. Stoga nam oni lako postaju uzori i svjetla, poticaji i orijentiri, te nadahnitelji naših pothvata i poteza.

Ako se sjetimo da je većina naših svetaca svojim mučeništvom posvjedočila vjernost svome Bogu, onda je to bez sumnje poziv i svima nama, cijeloj Crkvi u Hrvatskoj, da i mi uvijek, posebno u današnje vrijeme, ostvarimo svoj martyrion,³¹ svoje svjedočenje za svoga Boga. Ne mora to biti mučeništvo prolijevanjem krvi, ali svakako mora biti priznanje i svjedočenje životom. U tom smislu potrebno je nasljedovati naše svece, naše uzore.

A ne treba ni dokazivati da *naše svece moramo častiti baš mi*. Oni su ovdje živjeli i radili, ovdje svjedočili, pa je prirodno da ih ovdje i štujemo. Stari su naime davno ustvrdili da je »tunica prior pallio« tj. da svatko više voli svoje. To je prirodno. Caritas ab ego. A u našem narodu postoji riječ: »Tuđe poštuj, a svojim se diči!« To vrijedi u svemu pa i u svetosti. Svi su nam Božji ugodnici dragi, sa svima smo jedno u Kristu, sa svima smo članovi otajstvenoga Kristova tijela — Crkve. Ali je sasvim naravno da više volimo i da više štujemo Božje ugodnike koji su rođeni na ovoj grudi, koji su članovi našega naroda. Od početka, naime, kršćanstva mjesne su crkve slavile i štovale svoje mučenike, čak ih same proglašavale svetima. Možda se baš ovdje treba

³⁰ Martija od Presv. Srca, *Duh ljubavi*, Split 1966, 192; Ante Katalinić, *Dobri otac Antić*, Split 1967, 150; Natko Franetić, *Svjetlo u tami*, Split 1969, 63; Dr. Damić, *Naš dobri fra Ante*, Zagreb s. a., 58; Šimunov, *Zeljan Boga*, Zagreb 197, 52.

— *Dobri otac Antić* (povremeno glasilo, tisak), Zagreb, Vrbanićeva 35.

³¹ Usp. Tomislav Sagi-Bunić, *Mučeništvo je svjedočenje*, Nikola Tavelić prvi hrvatski svetac, Zagreb 1971, 25—28.

sjetiti na riječi kard. H. Pelegrinettija, koji je kao apostolski nuncij živio među nama više godina i dobro poznao našu povijest, jezik i običaje: »Hrvati, velika je šteta i vaša pogreška što ne štujete svoje svece. A koliko li ste samo mučenika imali! I što itko u Hrvatskoj o njima zna?«³²

Svima nam je jasno da je kult jedan od životnih vidova, manifestacija i potreba svake religije. Stoga je apsolutno nužno *javno i privatno štovanje svetaca*.³³ Osobna molitva, pouzdanje, nasljedovanje, zazivanje svetaca jest izvor za javno štovanje. Ako je jedan predstojnik zajednice (župnik) pobožan nekome svecu, lako će to prenijeti i na cijelu svoju zajednicu (župu).

Ovdje treba spomenuti da je u hrvatskom izdanju Časoslova naroda Božjega i Misala posebno naglašeno štovanje naših svetaca. Iako ni jedan naš svetac ni blaženik nije unesen u kalendar opće Crkve, ipak je hrvatsko izdanje Časoslova i Misala³⁴ donijelo sve naše blaženike. A trebalo bi da liturgijski kalendari uvijek zabilježe i naglase u slobodne dane kad se ne slavi ni jedan spomendan, a toga je dana koji od naših svetaca, da toga dana može biti bogoslužje njemu u čast. Tako bismo sve više upoznawali i štovali naše svece.

S tim u vezi ne bi se smjelo olako prijeći preko izdavanja i tiskanja *molitvenika*. Između dva rata svakako je izišlo više molitvenika nego u poslijeratnom razdoblju. Kao što je dr J. Radić analizirao problem zastupljenosti liturgijske molitve i to izrazio u postotcima,³⁵ tako bi bilo zanimljivo i poučno usporediti i vidjeti koliko se u tim našim molitvenicima pružilo hrvatskim vjernicima obrazaca molitava upućenih hrvatskim svecima i blaženicima.

Poseban vid štovanja svetih jest *pisanje* o njima. Što čovjek ne zna ne može ni željeti. »Ignoti nulla cupido.« Stoga je potrebno da katolički tisak u raznim prigodama upozorava na velikane hrvatske svetosti i upozna je nas s njima, a znanstveno pisanje knjiga i studija, ili popularnih životopisa i članaka treba da bude neprestano prisutno u našoj javnosti. Tako ćemo mi sami upoznavati svoje velikane. Tu svakako treba spomenuti i *propovijedi*, misije, nagovore i egzorte. Dobro je navesti ovaj ili onaj primjer iz Italije ili Francuske, ali mi se čini da je još bolje upoznati svoje vjernike s herojskim primjerima iz naše sredine.

Ne smijemo zaboraviti ni *pjesmu*, bilo tekst, bilo melodiju, rad pjesnika i glazbenika. A također ni *druge grane umjetnosti*, posebno: graditeljstvo, kiparstvo i slikarstvo. Pri izgradnji novih crkava, pastoralnih centara, postavljanju vitraža itd. trebalo bi misliti da izbor motiva može značiti vrlo mnogo i s obzirom na našu Hrvatsku Crkvu. Zašto ne bismo prezentirali likove naših svetaca? Mislim da mogu kao primjer navesti jedan potez ovdje u Zagrebu, u kapeli Majke Božje

³² Usp. *Hrvatska straža*, 14. 3. 1939, br. 61.

³³ Konstitucija o sv. Liturgiji »*Sacrosanctum concilium*«, br. 103–104, 111 i d.

³⁴ Npr. 27. travnja Blažena Ozana Kotorska, *Rimski misal*... *Misni obrasci*, »Kršćanska sadašnjost«, Zagreb 1973, str. 94^a–95^a i d; *Rimski misal*... *Red čitanja, svetačka čitanja*, Zagreb 1972, str. 35 i d; *Časoslov naroda Božjega*, Zagreb 1972, *Vlastita slavlja* — korizmeno i vazmeno vrijeme (br. 2), str. 103–104 i d.

³⁵ Usp. Jure Radić, *Liturgijska obnova u Hrvatskoj*, Makarska 1966, 60–67.

Lurdske u Vrbanićevoj ulici. Tu je 1971. god. akad. slikar Ivo Dulčić izradio tri vrlo uspjele vitraže: sv. Nikola Tavelić, o. Leopold Mandić i o. Ante Antić. Trebalo bi u oslikavanju sakralnih prostora ići tim putem. I na taj bismo način pomogli upoznavanju i uprisutnjenju naših svetaca u našoj sredini.

Loše bi bilo reći da do sada nije ništa učinjeno. Bilo je i ima vrlo dobrih potvata i nastojanja i treba ih pohvaliti. Međutim, kršćanin nikada ne smije biti zadovoljan s postignutim. Uvijek treba željeti i težiti prema boljemu. Osim toga moramo priznati da je bilo i propusta i promašaja. To bi nas moralo potaknuti da danas i ovdje učinimo više. Neće biti na odmet prisjetiti se da je u obnovljenoj liturgiji iza riječi »sagriješih mišlju, rječju i djelom« sada uvedeno i »propustom«. ³⁶ I taj mali detalj nek nam bude pripomena da ozbiljno shvatimo svoje propuste, pa i na ovom području.

Čini mi se zgodnim upozoriti da je list »Tavelić« (prijašnji Vjesnik sv. Nikole Tavelića) od 1. broja prošle godine uveo stalnu rubriku »Hrvatski duhovni portreti«. Do sada su obrađeni (u svakom broju po jedan: o. Rafo Kalinić, mučenik; don Ivan Škarica, neumorni ispovjednik; Petar Dicca, veliki djelatelj milostinje; sv. Nikola Tavelić i bl. Augustin Kažotić. U prvom broju ove godine bit će ocrtan lik Eugena Kvaternika). Ta je inicijativa pohvalna, jer je i to jedan od načina da upoznamo i stalno imamo pred očima naše svece.

Kad je Petar Grgec 1938. g. objavio knjigu »Sveta Hrvatska« u pogovoru je napisao da »je to zapravo jedan odlomak djela Viteških otaca djela.« ³⁷ Iako sam radim nešto o svecima u Hrvatskoj (onima prije dolaska Hrvata, za vrijeme narodnih vladara, kao i našim svetima i blaženima i svetačkim kandidatima), ipak mi se čini da je to tako veliki posao, da ga jedan čovjek ne može obaviti. Zato smatram da treba misliti na osnivanje *Instituta za hrvatsku svetost*. Tu bi se prikupljali arhivski i drugi dokumentacioni materijali o našim svecima i svetačkim kandidatima. Tako bismo mogli znanstveno i sistematski raditi na kalendaru, životopisima, kauzama i svemu ostalom što je vezano za naše svece. Posebno treba naglasiti važnost suradnje u stranim leksikonima i enciklopedijama. ³⁸ Ako ne bude ljudi koji će znanstveno surađivati i u stranim edicijama, nikada strani kršćanski i nekršćanski svijet o nama neće ništa znati. Ta nećemo čekati da oni o nama pišu!

Pada mi na pamet riječ Marka Tulija Cicerona iz govora kojim je branio pjesnika Arhiju: »Sve su knjige, sve izjave mudraca i sva prošlost puna divnih primjera. Sve bi to ležalo u tami, da to ne obasjava sunce znanosti. Koliko su nam živih uzora vrljih muževa ostavili grčki i latinski pisci ne samo da im se divimo, nego da ih nasljeđujemo. Dok sam upravljao državom, uvijek sam te ljude uzimao za uzore, a sam

³⁶ Usp. *Rimski misal* . . . *Red Mise* (kao br. 34), str. 55, br. 3.

³⁷ Petar Grgec, *Sveta Hrvatska*, Slavonska Požega, 1938, 220.

³⁸ U nekima se mogu naći i naši sveci i blaženici, npr. *Lexikon für Theologie und Kirche*, Freiburg in Br. (Herder), 1962, vol. VII, str. 999, s. v. Nicolaus Tavelić, ili *Bibliotheca sanctorum*, Istituto Giovanni XXIII della Pontificia Università Lateranense, Roma 1962, vol. XII, 148–151, s. v. Nicola Tavelić, itd.

spomen na te divne muževe odgajao je i oplemenjivao moje srce i moju dušu.«³⁹

Ako je tako pisao poganin 62. g. prije Krista, što bismo tek morali poduzeti mi kršćani, Hrvati, danas, 20. stoljeća poslije Krista?

Što dakle, treba učiniti?

Svakako treba preporučiti *mjesnim crkvama* — biskupijama, redovničkim zajednicama, gradovima itd. — da porade na upoznavanju i *širenju štovanja svojih kandidata za oltar*.

Neki od tih kandidata imaju i svoja *glasila*.⁴⁰ Trebalo bi pomagati ta glasila i širiti ih među vjernike. I to je apostolat katoličkoga tiska. A svakako treba preporučiti urednicima i izdavačima takvih listova da paze što i kako pišu. Ne bi se smjelo dogoditi da na loš način predstave javnosti svoje kandidate za oltar i tako izobličie njihovo pravo lice.

Postoje i kandidati za koje treba *raditi tiho*: molitvom i skupljanjem dokumentacije. Bogu se dragom ne žuri, ali mi moramo učiniti svoj dio. To posebno vrijedi za našega svete uspomene kardinala Alojzija Stepinca.

6. Dvije rezolucije

Ovako impozantnom skupu hrvatskih svećenika, za koji se s pravom može reći da predstavlja sve naše svećenike, predlažem da izglasamo rezoluciju i predložimo našoj Biskupskoj Konferenciji da sv. *Nikolu Tavelića proglasi prvim i glavnim zaštitnikom hrvatskog naroda*.

Obrazloženje.

Kao što pojedine veće i manje kršćanske zajednice (biskupije, župe, redovničke udruge i provincije) imaju svoje zaštitnike, tako i pojedini narodi slave svoje zaštitnike, npr. Česi sv. Vjenceslava mučenika, Francuzi sv. Ivanu Orleansku mučenicu, Mađžari sv. Stjepana kralja, Poljaci sv. Stanislava Kostku, Španjolci sv. Tereziju Avilsku, Talijani sv. Franju Asiškoga itd.⁴¹ Uglavnom, to su sve sveci iz starijih vremena i većinom sveci članovi te narodne zajednice. Ima ih koji to i nisu bili, npr. sv. Patrik kod Iraca. Tako bi se moglo reći i o sv. Ćirilu i Metodu, Grcima, apostolima slavenskih naroda.

Mi Hrvati još nemamo jednoga zajedničkoga zaštitnika.⁴² A trebalo bi da ga imamo. *Glavni cilj je duhovno jedinstvo cijeloga naroda*, svjes-

³⁹ »Sed pleni sunt omnes libri, plenae sapientium voces, plena exemplorum vetustas; quae iacerent in tenebris omnia, nisi litterarum lumen accederet. Quam multas nobis imagines non solum ad intuentium, verum etiam ad imitantium fortissimorum virorum expressas scriptores et Graeci et Latini reliquerunt! Quas ego mihi semper in administranda republica proponens animam et mentem meam ipsa cogitatione hominum excellentium conformabam.« Usp. M. Tulli Ciceronis, *Pro A. Licinio Archia poeta oratio, Orationes selectae*, XI, Lipsiae in aedibus B. G. Teubnerii MCMXXXVII, br. 14 str. 124, br. 14.

⁴⁰ Glasila su navedena uz kratke životopise i osnovnu bibliografiju, v. br. 4. *Kratki biografski podaci*, str.

⁴¹ Usp. Otto Wimmer, *Handbuch der Namen und Heiligen*, Innsbruck 1966, 338, uz podatke o pojedinim svecima.

⁴² U najnovije vrijeme neki se usuđuju neozbiljno tvrditi da je papa Ivan VIII. u pismu knezu Branimiru (v. bilješku br. 3) proglasio sv. Petra Apostola zaštitnikom hrvatskog naroda. Osim što bi bilo vrlo čudno i neshvatljivo da je pred puno više od tisuću godina sv. Petar proglašen našim zaštitnikom a da mi to uopće ne znamo i da ga narod kao takvoga nikada nije slavio niti danas slavi, treba imati na pameti povijesno-društvenu situaciju: u ono doba (IX. st.) jedan papa u pismu tek pokrštenom knezu i njegovu polu-barbarskom narodu i nije mogao ništa drugo napisati nego da ga stavlja pod okrilje i zaštitu sv. Petra. To je svakako bio religiozni, ali i politički potez. Uostalom, ta je formulacija prisutna u papinskim pismima knezovima i kraljevima Evrope i to ne samo u ono doba.

nije svjedočenje za Krista, svestranija i obilnija Božja pomoć posredstvom Sveca-Zaštitnika.

Zamislite što je značila za cijeli narod Tavelićeva kanonizacija u Rimu i proslava u Šibeniku.⁴³ Cijeli se narod osjetio kao jedan. Svima nam je bilo nekako bliže i poticajnije, bliže i doživljajnije naše kršćanstvo. A tako bi bilo i kad bismo svake godine slavili svoga Zaštitnika u bogoslužju, propovijedima, pjesmama, tiskom i drugim načinima. Svijest da svi danas molimo i radimo isto bio bi izvanredan faktor u stvaranju duhovnog jedinstva. Budemo li kojekakvim razlozima odugovlačili i dugo čekali, može nam biti prekasno. A kažu da je bolje nikad nego kasno. Jedinstvo nam je potrebno sad!

Zašto predlažemo baš sv. Nikolu Tavelića?

Sv Nikola je *neobično pogodan* svetac da bude nacionalni zaštitnik. On je *svetac*. (O tom pojmu smo već govorili). I to jedini kanonizirani svetac hrvatske krvi.

On je *pročelnik* hrvatskih svetaca, stjegonoša i vođa svete Hrvatske. U njemu se potvrdila istina, da smo kao narod davno bili zreli za svetost i da je hrvatska majka rađala i rađa svece još i danas .

Bio je *svećenik*. On je oličenje svih onih bezbrojnih svećenika, od onih nepoznatih krstitelja iz prvih susreta Hrvata-pogana s kršćanstvom na obalama Jadrana pa sve do naših dana. Što su sve svećenici značili i znače za hrvatski narod?! U Nikoli svećeniku svi Hrvati svećenici mogu vidjeti i doživjeti sebe i naći osmišljenje svoga svećeničkog poziva. Danas se govori i piše o krizi svećenika i traženju identiteta. Nikola nije bio u krizi, jer je potvrdio svoj svećenički identitet duhovnošću, radom i mučeništvom.

Bio je *misionar*. Kršćanstvo je u biti navještenje »Vesele vijesti«, a Nikola je baš to u životu ostvario. Bio je misionar u kršćanskim zemljama, u svojoj domovini, u našoj Bosni, i misionar u tuđem svijetlu, u Palestini. A danas već imamo dosta naših misionara i u poganskim zemljama, imamo čak i prvu samostalnu hrvatsku misiju (Burahale, Zaire, Afrika). Nikola nam je svima kao poziv za naš rad u misijama, on je dokaz da je Hrvatska Crkva bila zrela još u ono doba evangelizirati druge narode.

Bio je *mučenik*. Mučeništvo je vrhunsko svjedočenje — martyrion — za Krista raspetoga i uskrsloga. On je sasvim ispravno shvatio Kristovu riječ: »Bit ćete mi svjedoci do kraja zemlje! (Dj 1,8), Idite po svemu svijetu i propovijedajte radosnu vijest svakome stvorenju! (Mk 16,15), Evo, ja vas šaljem kao ovce među vukove! (Mt 10,16). Ako su mene progonili, i vas će progoniti. (Iv 15,20), Ne bojte se onih koji ubijaju tijelo, a duše ne mogu ubiti!« (Mt 10,28). Sjetimo se da će na taj način Nikola biti simbol svete mučeničke Hrvatske, u kojoj su toliki njezini sinovi i kćeri stoljećima prolijevali krv za krst časni i slobodu zlatnu.

⁴³ Što su za narod značili ti događaji najbolje pokazuje podatak da je preko 20.000 Hrvata iz Domovine i inozemstva bilo na kanonizaciji u Rimu i više tisuća na proslavi u Šibeniku. Osim toga samo u 1970. godini — godini kanonizacije — registrirano je preko 270 bibliografskih jedinica o sv. Nikoli Taveliću (v. *Tavelićeva prisutnost*, str. 64–75. Dosta je samo prolistati *AKSU, Glas koncila, Vjesnik sv. Nikole Tavelića* i druge listove, da se vidi kako je to bio izvanredan događaj i doživljaj i religioznoga i općenarodnog značenja.

On je uopće *prvi kanonizirani svetac Svete Zemlje*, mučen u Jeruzalemu, gradu Kristove smrti i uskrsnuća. Na taj bismo način još više povezali sebe i svoju Domovinu s Kristovom zemaljskom domovinom i ujedno odali priznanje tolikim Hrvatima, koji su kao čuvari svetih mjesta u Palestini radili i krv svoju prolijevali.

A što je najvažnije *narod Božji ga je već izabrao za zaštitnika*. Ovdje treba spomenuti Uputu SZO od 24. 6. 1970. g. koja u br. 30. naglašava da sveca-zaštitnika mora izabrati svećenstvo i narod (»patroni eligendi sunt a clero et populo«).⁴⁴ A što je narod učinio? Četrnaest godina izlaženja Svečeva lista s tisućama pismenih zahvala, preporuka, milodara; izgradnja crkava i kapela, umjetnički radovi kipara, slikara, medaljara; znanstveno i popularno pisane knjige i članci, pjesme i skladbe kao i sve ostalo jasno kažu koliko naš narod slavi svoga Sveca. Možda se uputno sjetiti da je već slavljeno na svim kontinentima: na mjestu mučeništva u Jeruzalemu (Azija), slave ga obje Amerike (Montreal i Buenos Aires), Australija (Clifton Hill), a već stižu i dobre vijesti i od naših misionara iz Afrike (Burhale).⁴⁵

Kad je nakon kanonizacije započeta akcija za skupljanje potpisa, u kratko vrijeme skupilo se preko 30.000.⁴⁶ Nezgoda s urednikom »Vjesnika« i druge okolnosti obustavile su skupljanje potpisa. No i u to kratko vrijeme vidjelo se što narod želi.

Imao je, dakle, pravo šibenski biskup msgr. Josip Arnerić kad je u intervjuu uredniku Svečeva lista kazao: »Sveti Nikola Tavelić već jest naš nacionalni zaštitnik, jer ga je vjernički narod izabrao i proglasio, a sada se čeka da ga hrvatski episkopat službeno proglasi. Što dosada nije učinjeno, vjerujem da će uskoro biti!«⁴⁷ To je nedavno prenio i »Kovčeg GK«.⁴⁸

Kad mu ne možemo dati jednu ulicu u kojem gradu, niti podignuti spomenik kao npr. kralju Tomislavu, Maruliću, Kačiću, Starčeviću, Strossmayeru i tolikim drugima, možemo mu iskazati kao svecu najveću počast i proglasiti ga svojim zaštitnikom.

Još nešto. U obnovljenom liturgijskom kalendaru među nekoliko načela koja je Crkva htjela u njemu provesti nalazi se i ovo: po mogućnosti nek budu zastupljeni svi narodi.⁴⁹ Ako se sjetimo da u novom kalendaru ima 25 rimskih svetaca, a iz ostale Italije 37, iz Francuske 16, Španjolske 11, Njemačke 8, Engleske 6,⁵⁰ zar ne bi bilo uputno da i iz Hrvatske bude jedan! (Za teritorij cijele SFRJ spominje se sv. Jeronim, svakako ne — Hrvat). Trebalo bi dakle da hrvatski episkopat traži od Svete Stolice (izgleda, naime, da se mi često bojimo i pitati ono na što imamo pravo!) da se u kalendar opće Crkve unese i jedan Hrvat, mučenik, sv. Nikola Tavelić.

A mi bismo u Domovini i inozemstvu morali slaviti njegov blagdan kao općenarodni praznik ljubavi, mira i jedinstva, svjesni da se ti veliki Božji darovi beru samo u purpuru mučeničke krvi.

⁴⁴ *Instructio II, De Calendariis particularibus . . . , Acta Apostolicae Sedis, LXII/1970, 9 (30. 9.), 651—663.*

⁴⁵ *Usp. Hrvatini Gabrijel Jurišić, Tavelićeva prisutnost, Zagreb 1972, 17—27.*

⁴⁶ *Usp. Vjesnik sv. Nikole Tavelića, XI/1971, 2, 35; 3, 78—9; 5—6, 168; XII/1972, 1—2, 7—9.*

⁴⁷ *Tavelić, XIII/1973, 4, 104—5.*

⁴⁸ *Kovčeg, I/1973, 1, 117.*

⁴⁹ *Calendarium Romanum, Typ. Poligl. Vaticanis, MCMLXIX, 70—1.*

⁵⁰ *N. dj. 150—152.*

Ne bismo smjeli zaboraviti ni više puta ponavljani prijedlog da se ime našega Sveca unese u Litanije svih svetih i Treću Euharistijsku molitvu (kanon),⁵¹ jasno za hrvatsko jezično područje.

2. Predlažemo i drugu rezoluciju: svi mi ovdje prisutni svećenici i biskupi preko naše BK uputimo molbu sv. ocu papi Pavlu VI da što prije *ekvipolentno kanonizira* velikoga sina našega naroda, Trogiranina, dominikanca, zagrebačkog biskupa, neumornog pastoralnog radnika i liturgijskog reformatora *bl. Augustina Kažotića*. To je vrlo suvremen svetac bez obzira što je davno živio, uostalom kao i Tavelić. Bilo bi divno da nama i cijelom kršćanstvu zasja kao uzor kršćanske svetosti on, Trogiranin, zagrebački biskup, koji je u svojoj osobi ujedinio hrvatski sjever i jug.

Eto, rekoh što mi na srcu bijaše. Dixi et salvavi animam meam! Baveći se proučavanjem životâ i djelâ naših svetaca dođoh do zaključka da na svijetu postoje razne vrijednosti, ali da je ipak najveća vrijednost — postati sličan Bogu, ostvariti kršćansko savršenstvo, *postati svet*. Stoga želim i svima vama da ostvarite riječ Božanskog Učitelja: »Budite savršeni, tj. sveti, kao što je savršen vaš Nebeski Otac!« (Mt 5,48).

SUMMARIUM

Prima in parte articuli diversas opiniones circa sanctitatem et sanctos auctor exponit. In secunda autem breviter de sanctitate in Croatarum gente loquitur et enumerat rationes ob quas pauci viri mulieresque ex historia populi Croatici titulis »sanctus« vel »beatus« decorati sunt. Paucis verbis exposita quaestione de sanctis — magna ex parte martyribus — viventibus ante adventum Croatarum in patriam eorum hodiernam auctor de singulis servis Dei (cc. 300) disserit in parte cui titulus »de categorizatione« et vitam aliquorum cum bibliographia legentibus proponendam curavit, atque pro Ecclesia particulari (nationali) universalique sanctos cultumque eorum maximi momenti esse putat. In fine »resolutiones« partem habentibus in hoc »Coetu sacerdotum episcoporumque« proponit: primum — sanctum Nicolaum Tavelić principalem patronum Croatarum gentis a Conferentia Episcoporum declarandum, atque secundum — a Paulo VI Pon. Max. aequipolentem canonizationem B. Augustini Kažotić, episcopi Zagrabiensis, petendam esse.

⁵¹ Usp. npr. *Vjesnik sv. Nikole Tavelića*, X/1971, 1, 5.